

J U L E B R Ö D.

Vid julen har man både fler och finare brödsorter än i vardagslag och dessutom söker man gärna att ge bröden en vackrare mera festlig form. Sådana bröd har tidigare uppmärksammats av forskningen men på ett ganska ensidigt sätt. Man har sålunda ej beaktat städernas inflytande i det en hel del vackra brödformer (julbockar, ryttare m.m.) brukats köpas hem vid stadsresor strax före helgen. Vidare har man alltför ensidigt uppmärksammat blott sådana bröd som man - ofta alldeles felaktigt - gissat hade vidskepligt syfte. För att undvika sådana misstag vore vi tacksamma om så många som möjligt av skolans elever ville ge oss så fullständiga upplysningar som möjligt om festbröden i sina resp. hem genom att besvara följande frågor:

1. Vilka brödsorter användes i vardagslag? Vilka former (rund eller avlång) hade bröden? Var det hål i mitten av de runda bröden? Hur kallades de olika bröden?

2. Vilka slags bröd och kakor bakas till julen i Eder familj? Vilka benämningar har man på de olika sorterna? Vilka brödfasoner bakas till julen och vad kallas de (kuse, gullvagn, lussekatt, julbock, julryttare, fågelbröd o.s. v.). Vad slags deg användes till dessa olika bröd? Har man sedan gammalt haft dessa brödformer i Eder familj eller i Eder bygd eller har man i nyare tid lärt sig att baka dem efter avbildningar i jultidningar eller på skolkök? Hade ni sådana på särskilt festligt sätt formade bröd vid andra fester än julen? Vilka bröd köptes i staden eller handelsboden eller av kringvandrande kakförsäljare?

3. Då mycket stora bak gjordes - hur länge skulle brödet då räcka och hur och var förvarades det?

4. Var det något bröd som skulle gömmas till sådden eller vårplöjningen. Vad kallades det brödet? Hur såg det ut? När bakades det? Och hur förvarades det?

5. Har man i Eder familj brukat baka in fläskskivor i brödkakor?

6. Brukade barnen få julhöggar? Vilka bröd ingick i en sådan julhög? Gavs julhöggar även åt andra än barn? Hörde det annat än bröd till sådana julhöggar t.ex. ostar, ljus äpplen? Hade man något annat namn på julhögarna?

Då vi önskar kunna pricka in alla dessa sedvänjor på kartan för att se utbredningen av de olika sedvänjorna, vore vi tacksamma om var och en uppgav föräldrarnas namn, bostadens namn och läge i socknen eller byn. Likaså uppgifter om hur länge de olika bröden brukats i familjen, om seden härvidlag överensstämmer med grannarnas eller om den införts i senare tid t.ex., genom att någon av föräldrarna inflyttat från annan ort och medfört den från sitt hem. Vi är tacksamma för en enkel teckning av de olika julbröden och en ungefärlig uppgift om storleken uttryckt i cm.